

Victor Alion, cls. a XI-a, Colegiul Național de Informatică „T. Vianu”
profesor coordonator: Constantin Ciprian Nistor

Într-o „Respirare”¹ a sa, **Nichita Stănescu** spunea că „a avea conștiință istorică înseamnă să optezi pentru un anumit tip de viitor”. Din acest punct de vedere, actul identitar de la 1918 apare ca expresie a voinței colective a poporului român, care a *optat* să cuprindă, între granițele unui singur „stat suveran, național, unitar și indivizibil”², toate provinciile istorice aflate la răspântia celor trei imperii: Austro–Ungar, Otoman și Rus. Idealurile iredentiste ale românilor din Transilvania, Basarabia și Bucovina aflate sub ocupație străină se reflectă atât în publicistica vremii, cât și în literatura de ficțiune sau în cea memorialistică. În romanul de analiză „Pădurea spânzuraților” al lui **Liviu Rebreanu**, Apostol Bologa trebuie să lupte sub steag mercenar străin în numele monarhiei dualiste austro–ungare. Un factor de notorietate a fost „Glasul Bucovinei”, apărut sub conducerea ilustrului lingvist **Sextil Pușcariu** care scria că „împreună cu frații noștri din Transilvania și Ungaria să ne plăsmuim viitorul care ne convine nouă în cadrul *românismului*”³, militând, deci, pentru visul Marii Uniri devenit realitate în cetatea Alba–Iuliei. Și misiunile diplomatice contribuie cu succes la realizarea conceptului de *națiune*, în sensul dobândirii autonomiei politice. **Vasile Goldiș** redactează declarația ce avea să fie înaintată Parlamentului ungar, invocă dreptul la autodeterminare și publică în ziarul „Românul” două manifeste prin care arată hotărârea fără echivoc a Transilvaniei de a se uni cu Vechiul Regat. De asemenea, o contribuție decisivă o are și **Alexandru Vaida–Voevod**. Comitetul Executiv al Partidului Național Român decide ca națiunea română din Austro–Ungaria, „liberă de orice înrăurire străină”, să-și aleagă „așezarea ei printre națiunile libere”. Actul, citit în Parlamentul de la Budapesta și înaintat ulterior regelui Ferdinand spre a fi ratificat, „decreta unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânșii cu România”. **Onisifor Ghibu** contribuie substanțial la formarea și consolidarea curentului unionist care va triumfa în Sfatul Țării din Chișinău la 27 martie 1918. Preocupările literare și științifice din această perioadă se vor concretiza într-o serie de documentare cum ar fi „Cu gândul la Basarabia” sau „De la Basarabia rusească la Basarabia românească”. O bună parte din publicistica sa se constituie într-un veritabil curs de istoria literaturii și a culturii române care gravitează în jurul personalităților istorice cu rol major în peisajul evenimentelor de la 1918. Politica de deznaționalizare anterioară Primului Război Mondial a generat apariția unei mari voci mesianice a Ardealului, **Octavian Goga**, autorul „Cântecelor fără de țară”.

¹ Nichita Stănescu, „Respirări”, ed. Sport–Turism, București, 1982, p. 18;

² Constituția României, Titlul I. Principii generale, Art. 1. Statul român, (1), p. 3;

³ *apud* Florin Constantiniu, „O istorie sinceră a poporului român”, ed. Univers Enciclopedic, București, 2008, p.

Temperament neoromantic, poetul „cântă pătimirea” unei umanități arhetipale aflată la răscrucea unui timp tragic și întrevede speranța redempțiunii de sub vitregiile Istoriei, ca „să povestească lumii jalea/Înstrăinatului Ardeal”. Goga nu idealizează virtuți eroice, ci deplânge condiția „pământului nostru abătut” care așteaptă „ziua dezlegării” din robia de veacuri. O voce oraculară se consideră și **Ion Minulescu** ce-și asumă lucid, dar sceptic, cursul istoriei, prin Mircea Băleanu, alter egoul său, pentru care „Bucureștii parcă e cel mai frumos oraș din lume. Mi-e teamă, însă, că în capitala României Mari podoaba zilelor de mâine o vor face aceeași oameni mici”. Apărut integral în 1928, „Întunecare” scris de **Cezar Petrescu** este un roman-frescă al epocii de exaltare națională care a premers războiului Întregirii, dar și unul al dezamăgirilor care l-au succedat. Adevărat *suprapersonaj*, războiul devine principiu ordonator în conștiința eroilor, mai ales în cea a lui Radu Comșa, un individ mediocru, inadaptat în ordine socială. Idealist cu viziuni pacifiste asemănătoare cu cele propovăduite de eroul umanitar Cervenko din „Pădurea spânzuraților”, tânărul secretar de cabinet crede cu fermitate în datoria generației sale care „vrea ca România Mare să devină România nouă”, crezând că „libertatea Ardealului înseamnă triumful ideii de libertate”.⁴ Așezat sub semnul unei creații subversive, *romanul total* „Cel mai iubit dintre pământeni”⁵ al lui **Marin Preda** atinge teme sensibile ale „obsedantului deceniu”, printre care și o referință la actul Unirii pusă pe seama lui Cubleş, prietenul cu porniri antimaghiare al lui Victor Petrini. În contextul unor defilări de stradă desfășurate în „leagănul românismului”, face propagandă naționalistă, strigând lozinci ca „Trăiască Ardealul întors la patria mumă!” sau „Trăiască Ardealul, pământ românesc!”. Redus la tăcere de organele securității statului, este scos din mulțime și arestat. Memoria exilului a păstrat, de asemenea, cazul **Elenei Văcărescu**, scriitoare română de expresie franceză și diplomată de carieră. Articolul „En Roumanie pendant la guerre” cuprinde un ciclu de cinci poeme reunite sub titlul „Les Chants et Légendes du cobzar” și poemul „Mon Pays” ce reflectă același ideal al unirii Transilvaniei cu Țara, „dorită de întregul neam și, care, la rându-i, n-a trăit decât din dorul pentru noi”. Îmbrățișând cauza războiului precum alții o religie, **Regina Maria** s-a aflat în permanență în mijlocul soldaților care „juraseră să reziste ca un zid pentru a apăra ultima părticică de pământ românesc care era încă al nostru”, așa cum consemnează în „Povestea vieții mele”, amestec de document istoric și ficțiune romanțată. Atunci ca și acum, „știm noi bine că nu ne-a învins puterea dușmanului, ci păcatele conducătorilor proprii – scrie **Ștefan Zeletin** în memoriile sale⁶ din timpul Războiului – având convingerea că trebuie să stăpim răul din rădăcină și să ne clădim altă țară, pe alte temelii”.

⁴ Cezar Petrescu, „Întunecare”, ediție și postfață de C. Popescu, ed. Cartea Românească, București, 1984, p. 211;

⁵ Marin Preda, „Cel mai iubit dintre pământeni”, ed. Cartea Românească, București, 1980, p. 93;

⁶ Florin Constantiniu, *op. cit.*, p. 310.